



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Clypevs Theologiæ Thomisticæ**

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac  
de ejus voluntate, & Providentia

**Gonet, Jean-Baptiste**

**Parisiis, 1669**

§. I. Solvitur primum argumentum,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)



*Nec vitii poenam deberi, aut premia laudi,  
Si vel naturam obstrictam mala velle necesse est,  
Vel nostro adscribi nequeunt bene gesta labori.  
Nunquid non eadem sapiunt, eademque perorant,  
Vestri illi quorum ructatis verba magistri?  
Sed quia consimili cognata superbia gestu  
Prosilit, & vobis nunc responderetur, & illis.*

Et capite 28.

*Hoc itaque arbitrium, cum sanat gratia, tolli  
Dicitis, & periri, vitā aspirante putatis.  
Quid mirum rabido si corde phreneticus aeger,  
Morbi amat, & pellit medicū? cognoscite tandem.  
Antiqui commenta doli, & desuescite captas  
Aures vipereo rursus præbere susurro.  
Parcite de fractis præcæpere noxia poma  
Arbitrij ramis, non hæc vos esca reformat.  
Nec speciem Angelici nutrit cibus iste decoris.  
Sed veitorum avidos, & terrā bile iumentes,  
De fastidia procul abripit arbore vita:  
Hujus ope & fructu vescendum est, ut revalescens  
Languida mens, etiam proprijs bene viribus uti  
Possit, & in Christo inveniat quod perdidit in se.*

ARTICVLVS V.

*Ex doctrina Divi Augustini & Sancti  
Thomæ solvuntur argumenta arti-  
culo præcedenti proposita.*

**L**icet præcipua Adversariorum argumenta, facile solvi possint ex doctrina articulis præcedentibus tradita: nihilominus ut magis constet nostram doctrinam non esse novam, nec aliunde quam ex purissimis utriusque Sancti Doctoris fontibus fuisse desumptam, ex illis etiam hauriemus solutionem omnium argumentorum, quæ articulo præcedenti proposita sunt.

§. III.

*Solvitur primum argumentum.*

109.

**A**D primum ergo dicendum est, duplex in rebus humanis posse distingui fatum. Unum Ethnicum & profanum, à Gentibus olim confectum. Aliud Christianum & Catholicum, à D. Augustino & S. Thoma receptum. Primum est libertati contrarium, & necessitatem antecedentem & absolutam in rebus humanis inducens. Secundum verò libertati non præiudicat, sed potiùs eam fovet, perficit, firmat, & causat; nec aliam necessitatem, quàm infallibilitatis & consequentiæ, quæ libertati non adversatur, inducit. Denique fatum primo modo sumptum, consistit in quadam concatenatione & coordinatione causarum naturalium, omnino inflexibili & immutabili, sive in quadam dispositione siderum seu constellationum, ex qua Gentiles exillabant omnia in rebus humanis contingere; & ab illa non solum actus & eventa, sed etiam ipsas nostras voluntates pendere, ut refert D. Augustinus libro 2. ad Bonifacium cap. 6. Fatum verò in secunda acceptione, nihil aliud est quàm divina providentia, æterno & immutabili suo decreto præordinans, prædefiniens, & prædeterminans omnia quæ fiunt in mundo, fieri juxta naturam & conditionem causarum secundarum à quibus proveniunt. Ut enim ait S. Augustinus apud Prosperum, sententia 8. *Divina voluntas est prima & suprema causa omnium corporalium, spiritualiumque mo-*

Tom. I.

**A**tionum: nihil enim fit visibiliter & sensibiliter quod non de invisibili & intelligibili summi Imperatoris aula, aut iubeatur, aut permittatur secundum inestimabilem iustitiam premiorum, atque poenarum, gratiarum, aut retributionum; in ista totius creatura amplissima quadam, immensaque republica.

In hac ergo secunda acceptione admittere fatum non inconvenit, sed pium & catholicum est, & doctrina D. Augustini & D. Thomæ omnino consonum: quamvis non debeamus hoc nomine uti, ne conveniamus cum Gentilibus: ut docet idem Augustinus libro 2. contra duas Epist. Pelagianorum, qui, ut ostendimus §. præcedenti, illum S. Doctorem, Manichæum, & fatalium decretorum assertorem appellabant, unde cap. 5. sic ait *Nec sub nomine gratia fatum asserimus, quia nullis hominum meritis Dei gratiam dicimus antecedenti: si autem quibusdam, omnipotentissimam Dei voluntatem placeat fati nomine nuncupare, prophanas quidem verborum novitates devitamus, sed verbis contendere non amamus.*

Idem asserit S. Thomas quodlib. 12. quæst. 3. art. 4. ubi hanc pertractans quæstionem: *Vtrum omnia subsint fato?* inquit: *A providentia Dei omnia sunt prædeterminata & ordinata.* Et in hæc acceptione docet posse concedi quòd omnia subjiciuntur fato: juxta illud Boëtij, *Fatum est immobilis dispositio rebus mobilibus inhaerens.* Addit tamen non esse utendum hoc nomine, quia cum Gentilibus, nec nomina convenit habere communia. Unde Augustinus: *Si quis hoc modo intelligat fatum, sententiam teneat, linguam corrigat, & non dicat fatum, sed Providentiam Dei.*

Item 1. parte quæst. 116. art. 3. quærit *an fatum sit immobile?* Et huic quæstioni sic respondet: *Dicendum quòd dispositio secundarum causarum, quam fatum dicimus, potest dupliciter considerari. Vno modo secundum ipsas causas secundas, quæ sic disponuntur seu ordinantur. Alio modo per relationem ad primum principium à quo ordinantur, scilicet Deum. Quidam ergo posuerunt ipsam seriem, seu dispositionem causarum esse secundum se necessariam, ita quòd omnia ex necessitate contingerent, propter hoc quòd quilibet effectus habet causam, & causà posità necesse est effectum poni: Sed hoc patet esse falsum per ea quæ supra dicta sunt. Alij verò è contrario posuerunt fatum esse mobile, etiam secundum quòd à divina Providentia dependet: unde Egyptij dicebant quibusdam sacrificiis fatum posse mutari, ut Gregorius Nisænus dicit: Sed hoc supra exclusum est, quia immobilitati divine Providentia repugnat. Et ideo dicendum, quòd fatum secundum considerationem secundarum causarum mobile est, sed secundum quòd subest divina Providentia, immobilitatem*

**E**sortitur, non quidem absolute necessitatis, sed conditionate, secundum quòd dicimus hanc conditionalem esse veram, si Deus præscivit hoc futurum, erit. Unde cum Boëtius dixisset fati seriem esse mobilem, post pauca subdit; *quæ tamen ab immobilis providentia proficiatur exordiis, ipsamque immutabilem esse necesse est.* Hæc S. Thomas: in quibus verbis tria ponderanda sunt, quibus decreta indifferentia & Molinistica penitus jugulantur. In primis enim asserit S. Doctor, quòd *omnia sunt à divina Providentia prædeterminata, & præordinata.* Secundò docet posse concedi à Catholicis omnia subjici fato, dummodo nomine fati intelligatur divina providentia, omnia quæ

MMm



fiunt in mundo prædeterminans, ac prædefiniens. Tertiò ait quòd fatum secundùm considerationem causarum secundarum mobile est, sed secundùm quòd subest divinæ Providentiæ, immobilitatem fortitur. Hæc autem cum decretis indifferentibus non posse cohærere, quis non videat? Quis enim dixerit à decreto indifferenti, à voluntate creata determinabili, & consensum ac determinationem liberi arbitrij supponente, vel expectante, actus nostros liberos esse prædeterminatos, præordinatos, ac prædefinitos? Quis etiam, nisi stupidus aut insanus, decreta illa indifferentia, adeò libertatis amica, mitia, benigna, blanda, suavia, ac temperata (ut loquuntur Adversarij) aunderet nomine fati appellare; & asserere ex huiusmodi decretis fatum quoddam in rebus humanis induci? cum potiùs ipsi Adversarij talia decreta in Deo fingant, ut à rebus humanis fatum omnino excludant, quòd induci putant à decretis absolutis, determinatis, & de se efficacibus, quæ idcirco Lessius, ut suprà vidimus, *ferrea, adamantina, fatalia, & inflexibilia* appellat. Denique quomodo verificari potest, quòd fatum, secundùm quòd subest divinæ Providentiæ, immobilitatem fortitur, ut loquitur S. Doctor, si illa concurrat cum causis liberis decreto tantùm indifferenti & conditionato, & à voluntate creata determinationem supponente, vel expectante: Certè hac in parte dubitare de mente & doctrina D. Thomæ, illique decreta indifferentia affingere, est tenebras Soli offundere: vel, ut aiunt, in meridie cœcutire.

IIO. Dices primò cum Petro à S. Joseph, in Opusculo quòd *defensionem D. Thomæ* appellat: D. Thomas loco suprà relato, in fato secundùm quòd subest divinæ Providentiæ, immobilitatem & necessitatem quandam agnoscit, non absolutam, sed conditionalem: secundùm quòd dicimus (inquit S. Doctor) *hanc conditionalem esse veram: si Deus præscit hoc futurum, erit*. Ex quo infert præfatus Author, secundùm doctrinam D. Thomæ, decretum & providentiam Dei supponere præscientiam futurorum, & inniti scientiæ mediæ.

III. Sed facilè respondetur, quòd quando S. Thomas ait, fatum secundùm quòd subest divinæ providentiæ, non inducere necessitatem absolutam, sed conditionalem, solùm intendit docere, ex illo non tolli aut lædi libertatem, nec induci in rebus humanis aliam necessitatem, quàm hypotheticam & consequentem, quæ libertati non præjudicat. Nam licèt æternum divinæ providentiæ decretum, antecedit determinationem, & liberum consensum nostræ voluntatis; quia tamen illum antecedit per modum causæ, & primi principij, & veluti primæ radicis totius libertatis & contingentiæ quæ est in rebus creatis, ut docet idem S. Doctor locis suprà relatis, est eminenter seu æquivalenter consequens, ac proinde necessitatem tantùm consequentem & hypotheticam in rebus humanis inducit, ut alibi fufius exponemus. Unde quando S. Thomas subdit, quòd tale decretum habet necessitatem quandam conditionalem, secundùm quòd dicimus *hanc conditionalem esse veram: si Deus præscit hoc futurum, erit*: non loquitur de præscientia independente à decreto, illudque antecedente, quæ scientia mediæ appellatur, sed de præscientia fundata in decreto, eique innixa: ut patet ex his verbis quæ immediatè subjungit: *Vnde cum Boëtius dixisset fati seriem esse*

A *mobilem, post pauca subdit: quæ tamen ab immobilis providentiæ profisciscatur exordiis*. Quibus verbis, fati, ut divinæ providentiæ subest, firmitatem ac immobilitatem, cum Boëtio, reducit in immobilis providentiæ exordia, & causalitatem, non verò in præscientiam futuri consensûs.

Addo quòd, si D. Thomas vellet decretum divinæ providentiæ, supponere præscientiam futurorum, & inniti scientiæ mediæ, non diceret quòd à divina Providentiæ omnia sunt *PRÆDETERMINATA*, sed potiùs quòd ab illa omnia sunt *POSTDETERMINATA*: siquidem ejus decretum non antecederet, sed præsupponeret determinationem voluntatis create, ac proinde non prædeterminatio, sed postdeterminatio dici deberet.

Dices secundò cum eodem Authore ibidem, *Rigidissimi fati assertores inter Ethnicos, non aliam in actibus nostræ voluntatis necessitatem agnoscebant, quàm quæ oritur ex causa, quæ amovere, vel ejus operationem impedire, non sit in nostra potestate*. Non enim dubitabant, quin si variaretur decretum Dei, aut constellatio, effectus, etiam qui alioqui iis positus erant inevitabiles, mutationi essent obnoxij. Vnde *Ægyptij*, ut notat S. Thomas, *conabantur sacrificijs & precibus Deos flectere ad mutationem decreti, ut ex consequenti eorum fata in melius commutarentur*. Quo ipso existimabant fata in sensu diviso esse evitabilia, inevitabilia autem in sensu composito *duntaxat*. Cum ergo homo non possit avertere à se physicam prædeterminationem, & eà postea non possit non agere, sed necessario agat in sensu composito, ut expressè fatentur Adversarij; concipi non potest, quæ ratione illi reipsa non admittant fatum illud propositum immobile & inevitabile, quòd S. Thomas loco citato rejicit, & cum eo omnes Catholicæ: etsi linguam corrigant, nec dicant à se admitti fatum, aut necessitatem, sed providentiam.

Respondeo quòd rigidissimi fati assertores inter Ethnicos admittebant fatum ortum ex causis naturalibus & necessariis, quales sunt constellationes siderum, & cursus planetarum, quæ non possunt movere & determinare voluntatem ad unum per modum liberi, sicut ejus natura exposcit, sed solùm ad unum per modum naturæ, sicut determinantur res naturales & necessariæ. Unde cum tali fato non potest stare, & conjungi, seu componi libertas, & potentia ad oppositum, ac proinde ut voluntas sit libera, & potens ad oppositum, necessariùm est tale fatum mutari, seu dividi, & amoveri à voluntate creata. Decretum verò prædeterminans, non solùm procedit à primo libero, sed etiam à prima totius libertatis & contingentiæ radice, & causa, efficacia scilicet infinita divinæ voluntatis: unde cum causa non tollat aut destruat effectum, sed potiùs illum inferat, ponat, efficiat, ac perficiat, tantùm abest quòd libertas & potentia ad oppositum, cum tali decreto cohærere & componi non possit, quin potiùs sine illo non potest poni in rerum natura, libera determinatio nostræ voluntatis, ut suprà ostendimus.

Addo etiam, esse aliud notabile discrimen inter decretum prædeterminans, & fatum rigorosè sumptum, quòd Gentiles olim admittebant. Istud enim erat à causis omnino extrinsecis voluntati creatæ, scilicet à sideribus & corporibus cœlestibus, ut suprà vidimus ex Augustino. Illud verò procedit à Deo, qui cum sit Author & prin-

IIO.  
Disp. 2.  
sec. 5.

III.

112.

113.

114.



cipium animæ & voluntatis, & intimè illi conjungatur, veluti anima ipsius animæ, & principium in quo vivimus, movemur, & sumus, ut dicitur Actorum 17. non reputatur tanquam agens extrinsecum respectu nostræ voluntatis, ut alia agentia creata, sed inter causas internas illius computatur, *magisque habet*, ut ait Augustinus, *in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*. Et ideo licet fatum Gentilium cogeret voluntatem, eique violentiam & necessitatem inferret, non tamen decretum prædeterminans. Unde S. Thomas varijs in locis docet, voluntatem creatam, ratione libertatis sibi indite, non posse ab aliquo agente extrinsecò determinari, & inclinari: excipit tamen ipsum Deum, qui est causa & author ipsius voluntatis, & qui, ut diximus, inter causas internas illius computatur: ut videri potest, contra Gent. cap. 88. & 1. p. quæst. 83. art. 1. ad 5. & quæst. 109. art. 4. ad 1. ubi sic habet: *Illud quod movetur ab altero dicitur cogi, si moveatur contra inclinationem propriam: Sed si moveatur ab alio quod sibi dat propriam inclinationem, non dicitur cogi: sicut grave cum movetur deorsum à generante, non cogitur. Sic igitur Deus movendo voluntatem, non cogit ipsam, quia dat ei eius propriam inclinationem.*

215. Non est etiam omitendum, prædictum Petrum à S. Joseph, toto illo Opusculo, quod *D. Thomæ defensionem* appellat, & quod verius ejus impugnatio diceretur, perpetuà hallucinatione & æquivocatione laborare, ex prava ac perversa sensus compositi & divisi intelligentiæ & explicatione, quam affingit Thomistis, & quam hault ex fontibus Molinistarum, eodem æquivocationis morbo hac in parte laborantium. Existimat enim, sensum compositum Thomistarum in eo consistere, quòd stante & composità prædeterminatione ad amorem v. g. cum voluntate creata (id est quando illa stat, & in voluntate remanet) voluntas non potest non amare: quasi talis prædeterminatione auferat à voluntate potentiam ad non amandum, vel illam liget, aut impediatur. Sensus verò divisi sic esse intelligendum: ut ablatà, divisà, separatà, & veluti excusà prædeterminatione à voluntate creata; tunc tantum, & non aliàs possit non amare, & habeat facultatem ad oppositum. Hunc pravam sensum ille Author toto illo opusculo imponit Thomistis, cum Suarez, Vazque, Molina, Lessio, Meratio, & alijs Societatis Scriptoribus, quorum nullus quem viderim, hanc celebrem distinctionem, ex qua pendet intelligentiæ & resolutio hujus difficultatis, rectè exposuit, vel intellexit: ut alibi latius ostendimus, & apertè demonstrat unus ex studentibus nostri Conventus Tolosani, in opusculo de vera & legitima intelligentiæ sensus compositi & divisi, edito Parisiis 1638.

Horum ergo vestigijs inhærens Petrus à S. Joseph, in eundem scopulum impingit, & ex prava ac perversa hujus distinctionis intelligentiæ, plures in præfato opusculo Thomistis affingit absurditates & falsitates: *Ut voluntatem non posse dissentire divinæ motioni. Non posse illi resistere. Illà posità non remanere in voluntate creata potentiam ad oppositum, sed solum illà separatà, & veluti divisa ac semotà. Ab illa voluntatem creatam moveri necessariò, ineluctabiliter, irresistibiliter, &c. Ex ea oriri inevitabile fatum, destrui libertatem arbitrij, antecedentem necessitatem induci, & similia monstra, figmenta, ac somnia, quæ ille Author in sua effingit imaginatione. Unde tandem in fine illius opusculi, quasi ovans ac*

Tom. I.

A triumphans exclamat: *Prædeterminationem physicam non esse pressius emungendam: periculum enim esset, ne illa simul cum sanguine brevi animam efflaret.*

Verùm hæc verba sunt, & inanes foliorum sonitus, ac ridiculi & pueriles triumphi. Tantùm abest quòd in illo Opusculo præmotionem physicam graviter, & usque ad sanguinem, Author ille vulneraverit, eamque, ut existimat, ad extremas angustias redegerit, ultimumque vulnus ei inflixerit, quin imò nec primam illius cutem attigit: ipsius enim gladius plumbeus est, ejusque in Thomistas impetus, debilis, ac cæcus, pluraque supponens, & non probans, quæ à Thomistis constantissimè negantur, & quæ ab illorum principiis & doctrina sunt penitus aliena, ut fuse ostendimus in Tractatu de actibus humanis disp. 6. art. 2. §. 12. & sequentibus, ubi omnia quæ ille Author in prædicto opusculo ex S. Thoma nobis objicit, dilucidè referemus ac refellemus.

§. II.

*Alia argumenta solvuntur.*

116. Licet ex dictis §. præcedenti facile solvi possit secundum argumentum Adversariorum supra expositum, quod petitur ex libertatis laesione, quam illi contendunt sequi ex decretis absolutis & ex se efficacibus, quæ Thomistæ cum S. Doctore supra relato prædeterminantia appellant. Ut tamen illis abundè, & de toto rigore justitiæ satisfaciamus, in forma respondeo, negando Antecedens; ad cujus probationem, concessa Majori, nego Minorem. Ad probationem Minoris, in primis dici potest quòd licet liberum arbitrium non habeat dominium super divinum decretum, & connexionem indissolubilem quæ intercedit inter decretum & actum voluntatis create, prout talis connexio se tenet ex parte Dei, tanquam primi liberi, primique determinantis: habet tamen dominium in illam, prout se tenet ex parte consensûs liberi, dependentis à voluntate creata, tanquam à secundo libero, & secundo determinante.

117. Secundo responderi potest, de ratione quidem primi liberi esse habere absolute in sua potestate & dominio omnia prærequisita ad agendum, non autem de ratione secundi liberi. Ratio disparitatis est evidens, nam primum liberum est prima causa suæ determinationis & electionis, ac proinde habet in illam dominium supremum & absolutum, & à quocumque alio omnino independens. Secundum verò liberum est solum causa secunda suarum electionum, ab altera priori necessariò dependens, illique essentialiter subordinata, & consequenter in suam determinationem habet dominium solum secundarium, ab alio dependens, illique subordinatum. Unde sicut videmus in politicis, quod Vassallus, seu Fendatarius, quamvis habeat dominium utile in fundum, quia tamen tale dominium non est absolutum, & supremum, sed ab alio dependens, eique subordinatum, non habet in sua potestate ea quæ ad Regem, & supremum Dominum spectant. Ita similiter, ut voluntas creata habeat dominium secundarium & dependens in suos actus liberos, non requiritur quòd habeat in sua potestate divinum decretum, ejusque motionem, vel auxilia gratiæ quæ ab illo promanant, aliaque quæ ad supremum Dei dominium essentialiter pertinent. Solutio est D. Thomæ 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. ubi ait: *Homo est dominus suorum actuum & volendi & non volendi*

Mmm ij

Tr. 2.  
de præ.  
dest.  
disp. 8.  
art. 4.